YENİ ELEKTRİK PİYASASI KANUNU NE GETİRECEK, NE GÖTÜRECEK?

Yazar Adı: ÖZKAN AĞIŞ

Yazar İletişim: ozkan.agis@enerko.com.tr

YENİ ELEKTRİK PİYASASI KANUNU NE GETİRECEK, NE GÖTÜRECEK?

KANUNUN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZKAN AĞIŞ

Türkiye Kojenerasyon Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı

ozkan.agis@enerko.com.tr

2001 yılında çıkartılan 4628 sayılı kanunun bazı maddelerini değiştiren 5784 sayılı kanunun Kojenerasyon Tesisleri ile ilgili bölümlerini geçen sayımızda yorumlamıştık. Bu sayımızda da 5784 üzerinde genel değerlendirmemizi sunacağım.

Yeni kanun 4628'le EPDK'ya Elektrik Piyasasının İşletme ve Denetimi için verilmiş olan aşırı derecede geniş ve derin yetkileri kısmaktadır. EPDK'nın özellikle rüzgar enerjisine dayalı tesis kurma başvurularında, önce başvuruları durdurmak ve sonra da bir günde (1 kasım 2007) hepsini almak gibi karar savurganlığı sergilediğini ve yetkilerini çok aştığını hep beraber gördük ve oluşan karmaşayı yaşadık..

Bir günde 78.000 MW'lık rüzgar enerjisine dayalı başvuru toplamanın mantığını anlamak mümkün değil. EPDK bu durumun içinden çıkamayınca da ETKB'dan ve Bakanlığa bağlı kuruluşlardan yardım isteme yoluna gitmiştir. Yeni kanun, EPDK'nin rüzgar enerjisi başvurularında, ETKB'na bağlı Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü ile işbirliği şartını getirmiştir. Yeni kanuna göre teknik değerlendirmeyi Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü yapacaktır. Aynı şekilde, belirli bir yer için birden fazla başvuru olması halinde, Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketinin devreye girerek yarışma yapması hükmü de son derece isabetlidir. Yani sonuçta, değerlendirmeleri EİEİ ve TEİAŞ yapar, tesisi kuracak tüzel veya özel kişiyi TEİAŞ seçer, EPDK da lisans verir.

Çok önemli bir husus da, kanunda madde 4 'te ifadesini bulan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın yetkilerinin azaltılmasıdır. 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı ''Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'', Elektrik Tesislerinde, 14 yıl içinde bir arpa boyu yol katedememiştir. 5784 sayılı yeni kanunla, Özelleştirme İdaresine bağlı olarak oluşturulan Anonim Şirketlerin, Yönetim Kurulu Başkanlığı ve üyelikleri , denetim ve tasfiye kurulu üyelikleri ve Genel Müdürlüklerine yapılacak atamalarda yetki,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na verilmektedir. Bu hüküm bürokrasiyi azaltacağı ve iki başlılığı ortadan kaldıracağı için, Üretim Tesisleri Özelleştirme İhalelerinin bundan sonra hızlanacağına inanıyoruz.

5784 sayılı kanunun kanaatimizce en ağırlıklı getirisi, Madde 6'da bütün boyutlarıyla anlatılan, ''Arz Güvenliği" yolunda alınacak önlemlerdir. 4628 sayılı kanunda zamanın Hükümeti tarafından adeta yüzeysel değinilen arz güvenliği önlemleri, bu kanunla açıklık kazanmıştır. Yeni kanunun arz güvenliğinin sağlanmasında getirdiği yeniliklere göz atarsak:

''

- ***TEİAŞ, iletim kısıtlarını asgari seviyeye indirecek şekilde iletim şebekesinin planlanmasından, tesisinden, işletilmesinden, Sistem Güvenilirliğinin muhafaza edilmesinden sorumludur.***
- ***TEİAŞ ayrıca, yeterli kapasite olmaması nedeniyle oluşabilecek bölgesel sistem ihtiyaçlarını karşılamak üzere,Yan Hizmetler Anlaşmaları kapsamında yeni Üretim Tesisi yaptırmak veya mevcut Üretim Tesislerinin kapasitelerini kiralamak amacıyla ihale yapabilir. ''***

TETAŞ'a, 2. paragrafta verilmiş olan yetkinin, birinci paragraftaki kadar masum olabileceğine inanmak için kendimizi zorluyoruz. Bu maksatla, bu paragrafın açılımını alırsak;

- **TEİAŞ, EÜAŞ'a ait eski ve yaşlı santrallerin kapasitelerini ve sürdürülebilirliğini arttırmak için ihale açar ve özel sektöre bu yolla kiralarsa bu madde hükmü doğrudur.**

- **Bunun yerine, TEİAŞ *''Arz Güvenliği Tehlikede"* diyerek, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Özel Enerji sektöründen yıllardır esirgediği yatırım teşviklerini EÜAŞ'a verirse bu yanlış olur. O zaman bu madde, esasen 4628 sayılı yasada da ifadesini bulan *''arz güvenliği tehlikeye girerse, EÜAŞ yeni yatırım yapabilir"* cümlesindeki üstü kapalı hükmüne, yeni kanunla açıklık ve netlik getirilmesi anlamına gelir ki, bu hüküm, henüz emekleme aşamasında bulunan Özel Elektrik Sektörünü öldürür. İnanıyoruz ki, Kamu Santralleri rehabilitasyonları yapıldıktan sonra, Temel Yük Santralleri olarak çalışırken, özel sektör tesisleri günlük ve mevsimsel sivrilikleri karşılayan ve arz güvenliğini sağlayan üretim tesisleri olarak kendinden beklenen işlevleri yerine getirecektir. Elektrik Arz Güvenliği, Kamunun eski ve yaşlı santralleri ile değil, özel sektörün yeni teknolojilerle donatılmış, güvenilirliği (reliability) yüksek, frekans tutma sorumluluğunu yüklenen genç santralleri ile sağlanabilir.**

Son olarak belirteceğim görüş, Arz güvenliği çerçevesinde, Ek MADDE 3-a 'nın 4. bendı üzerinedir. *''Kurum (EPDK), Lisans verilen üretim tesislerinin gerçekleşmelerinin izlenmesinden, ilgili mevzuat kapsamında, bu Tesislerin öngörülen zamanda devreye girmesi için gerekli önlemlerin alınmasından, Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından yapılacak arz-talep dengesi çalışmalarında kullanılmak üzere, 5 yıl içinde işletmeye girecek ve arz hesabında dikkate alınacak lisanslı yeni üretim kapasite miktarlarının Bakanlığa düzenli aralıklarla bildirilmesinden sorumludur"* denilmektedir.

Bu açıklığa gerçekten ihtiyaç vardı. EPDK, lisans verdikten sonra olup bitenleri takibedemiyordu. Bu takibi, istese de yapabilecek teknik kadroları yoktu. Öyle olunca, lisans verdiği tüzel veya özel kişiyi adeta, *''saldım çayıra mevlâm kayıra"* pehlivan peşrevi ile uğurluyor, sonrasını takibedemiyordu.

Bu madde neyi getiriyor?

Bu madde EPDK'nın lisans verdiği kuruluşların proje geliştirme ve tamamlama sunumlarını takip sorumluluğu getiriyor. Getiriyor da, EPDK'nın bu teknik kadro ile belirtilen takibi yapabileceğini sanmıyorum. EPDK'nın bu denetimleri yapabilmesi için:

- **Kendi teknik altyapısını güçlendirmesi lazım.**
- **Yatırımları denetleyecek ''Yeminli Teknik Deneticiler" kanununun bir an önce çıkartılması lazım.**
- **Lisans başvurularına daha büyük ciddiyet getirmek lazım. Lisans başvurularında sadece mali durum beyanı ve tek hat şeması yetmez. Ayrıca,**

  - **Fizibilite raporu,**
  - **Santralın kuruluş gerekçesi (teknik ayrıntıları ile),**
  - **Kullandığı teknoloji,**
  - **Proje geliştirme ve yönetim kadrosunun yeterliliği,**

gibi, proje geliştirme performansını etkileyecek, yatırımcı gücünün de tanınması lazım.

Bugün bunlar yapılamadığı için toplam 20.000 MW'ın üzerinde lisans almış santralde inşaat ve montaj ilerlemesi ortalama %5'in altında kalıyor.

Yeni kanunun, vatandaşlarımızın refahına, sanayicilerimizin rekabet gücünün artmasına ve Özel Elektrik Sektörünün gelişmesine hizmet etmesi dileğiyle.

Hoşça ve dostça kalın.

Eklenme Tarihi: 11.10.2008 Saat: 00:19